

AUTOMATY VENDINGOWE- nadzór i spostrzeżenia związane z kontrolą NIK

Agnieszka Beda

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Rejestracja

Zgodnie z ustawą z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448 z późn. zm.) w odniesieniu do obiektów lub urządzeń ruchomych i tymczasowych właściwym w sprawach rejestracji oraz zatwierdzania jest państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny:

- 1) dla obiektów lub urządzeń ruchomych - właściwy ze względu na siedzibę zakładu lub miejsce prowadzenia działalności przez zakład,
 - 2) dla obiektów lub urządzeń tymczasowych - właściwy ze względu na miejsce prowadzenia działalności przez zakład
- który produkuje lub wprowadza do obrotu żywność z tych obiektów lub urządzeń.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Rejestracja

Podmiot działający na rynku spożywczym jest obowiązany złożyć **wniosek o wpis do rejestru zakładów**, w terminie co najmniej 14 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności.

Do wniosku należy dołączyć wykaz urządzeń zawierający m.in.: typ urządzenia, nazwę producenta; wskazane jest podanie lokalizacji każdego z urządzeń.

Wniosek
o wpis zakładu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów
Państwowej Inspekcji Sanitarnej

.....
(miejscowość, data)

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny

w

Na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010r. Nr 136, poz. 914), w związku z art. 6 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str.1, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 34, str. 319):

.....
(imię, nazwisko / nazwa wnioskodawcy)

.....
(adres / siedziba wnioskodawcy wg KRS lub EDG, lub numeru identyfikacyjnego ARMR)1

.....
(PESEL² / numer identyfikacji podatkowej NIP)

wnosi o wpis do rejestru zakładów

.....
(należy wymienić odrębnie nazwy i siedziby wszystkich zakładów objętych wnioskiem)3

.....
(należy wymienić i opisać zmiany objęte wnioskiem odrębnie dla każdego zakładu)

.....
Rodzaj i zakres prowadzonej działalności, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD), określonej w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) lub Ewidencji Działalności Gospodarczej (EDG)⁴⁾

.....
Rodzaj żywności będącej przedmiotem produkcji lub obrotu⁵⁾:

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

Rejestracja

Jak złożyć wniosek?

Tradycyjnie:

papierowy wniosek można złożyć bezpośrednio w właściwej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej lub wysłać go pocztą.

Przez internet:

- 1) elektronicznie na dedykowanej platformie **e-Sanepid**
- 2) przez platformę Biznes.gov.pl aktualnie nie można złożyć powyższego wniosku, ponieważ od 1 stycznia 2026 roku ePUAP nie jest już podstawowym sposobem skutecznego doręczania pism elektronicznych do urzędów. Zastąpił go system e-Doręczeń.
- 3) w przypadku systemu e-Doręczeń należy przestać pismo przewodnie wraz z wypełnionym i podpisanym wnioskiem (np. w formacie PDF) na adres do doręczeń elektronicznych właściwej miejscowo Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

**CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI**

Rejestracja

Podmiot jest zobowiązany do aktualizowania wykazu urządzeń, przynajmniej dwa razy roku oraz na żądanie właściwego państwowego powiatowego inspektora.

Wykazy, przechowywane są w aktach rejestrowych dotyczących zakładu posiadającego urządzenia dystrybucyjne.

W przypadku braku powyższej aktualizacji może nastąpić wykreślenie podmiotu z rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment

Najczęściej sprzedawane produkty w automatach vendingowych powszechnie dostępnych: przekąski słodkie i słone, napoje zimne, kawa i inne napoje ciepłe.

Ponadto wprowadzane do obrotu są: kanapki, posiłki obiadowe, sałatki, ciasta, mleko (tzw. mlekomaty), jajka, susz konopny i wszelkiego rodzaju artykuły przemysłowe.

Ograniczenia asortymentowe obowiązujące w Polsce:

1. Ograniczenia w placówkach oświatowych

Produkty muszą być zgodne z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 lutego 2026 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment

2. Alkohol, tytoń i produkty nikotynowe

Automaty nie mogą być wykorzystywane do sprzedaży papierosów tradycyjnych, alkoholu oraz e-papierosów/płynów do nich (z uwagi na zakaz sprzedaży na odległość i konieczność weryfikacji wieku).

3. Leki i suplementy diety

Z automatów w Polsce nie można sprzedawać leków wydawanych na receptę. Sprzedaż leków bez recepty oraz suplementów diety jest możliwa, ale wymaga ścisłego spełnienia wymogów.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment

Nowe rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 lutego 2026 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach wchodzi w życie 1 września 2026 r. (zastąpi obecne z dnia 26 lipca 2016 r.)

Wymienia 19 grup produktów spożywczych.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment – grupa, przykłady, na co zwrócić uwagę

1. Pieczywo	chleb, bułki, także bezglutenowe	nowe przepisy wprost uwzględniają pieczywo bezglutenowe
2. Pieczywo półcukiernicze i cukiernicze	wybrane drożdżówki i podobne wypieki	maks. 13,5 g cukrów, 10 g tłuszczu i 1,2 g soli/100 g; bez dodatku substancji słodzących
3. Kanapki	również na pieczywie bezglutenowym	nadal pozostają w katalogu
4. Sałatki i surówki	warzywne, mieszane	osobna dopuszczona grupa
5. Mleko	także bezlaktozowe	bez dodatkowych limitów z §1 ust. 2
6. Produkty mleczne	jogurty, kefiry, maślanki, serki, mleko smakowe	maks. 10 g cukrów, 10 g tłuszczu i 1 g soli/100 g lub ml; bez dodatku substancji słodzących
7. Napoje roślinne i roślinne alternatywy nabiału	np. sojowe, owsiane, migdałowe	mają być wzbogacone przynajmniej w wapń i B12; obowiązują też limity

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment- grupa, przykłady, na co zwrócić uwagę

8. Produkty zbożowe	płatki, produkty śniadaniowe, również bezglutenowe	maks. 10 g cukrów, 10 g tłuszczu i 1 g soli/100 g lub ml
9. Warzywa	świeże warzywa	pozostają w katalogu
10. Owoce	świeże owoce	pozostają w katalogu
11. Suszone owoce, warzywa, orzechy, nasiona i produkty z nich	np. niektóre batony daktylowo-orzechowe	bez dodatku cukrów, substancji słodzących i soli
12. Soki	owocowe, warzywne, owocowo-warzywne	osobna grupa w katalogu
13. Przeciery i musy	owocowe, warzywne, mieszane	bez dodatku cukrów, substancji słodzących i soli
14. Koktajle	owocowe lub warzywne na bazie nabiału albo odpowiednich produktów roślinnych	bez dodatku cukrów i substancji słodzących

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment- grupa, przykłady, na co zwrócić uwagę

15. Woda	wybrane naturalne wody mineralne, źródlane i stołowe	rozporządzenie dokładnie określa rodzaj wody
16. Napoje przygotowywane na miejscu	np. herbata czy inne przygotowane na miejscu napoje	maks. 5 g cukrów dodanych/250 ml
17. Inne napoje	napoje inne niż wymienione wcześniej	bez dodatku cukrów i substancji słodzących
18. Gummy do żucia	bezcukrowe	nadal znajdują się w katalogu
19. Czekolada gorzka	gorzka czekolada	minimum 70% suchej masy kakaowej

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment – najważniejsze zmiany

W znowelizowanym rozporządzeniu:

1. **Zrezygnowano z uwzględniania kategorii „inne”,** biorąc m.in. pod uwagę, że 19 pozostałych grup środków spożywczych w wystarczającym stopniu pozwala realizować zasady zdrowego żywienia.
2. **Obniżono próg zawartości cukrów do 10 g w 100 g/ml dla takich produktów jak: produkty mleczne, napoje roślinne i roślinne alternatywy produktów mlecznych, produkty zbożowe z uwzględnieniem zbożowych produktów śniadaniowych, a w przypadku pieczywa półcukierniczego i cukierniczego limit wynosi do 13,5 g cukrów oraz dodatkowo wprowadzono kryterium „bez dodatku substancji słodzących z definiowanych w rozporządzeniu(WE) nr 1333/2008”.**

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment – najważniejsze zmiany

W znowelizowanym rozporządzeniu:

3. W odniesieniu do **napojów przygotowywanych na miejscu** dopuszczalny dodatek cukrów **obniżono o połowę, do 5 g w 250 ml** napoju gotowego do spożycia.
4. W przypadku **napojów roślinnych i roślinnych alternatyw produktów mlecznych**, które muszą spełniać kryteria dotyczące zawartości cukru (max. 10 g/100 g lub ml), tłuszczu (max. 10 g/100g lub ml) i soli (1 g/100 g lub ml) dodatkowo doprecyzowano, że muszą być one **wzbogacone co najmniej w wapń i witaminę B₁₂**, co zapewnia ich wyższą wartość odżywczą.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment- najważniejsze zmiany

W znowelizowanym rozporządzeniu:

5. W przypadku pieczywa, pieczywa półcukierniczego i cukierniczego, kanapek, produktów zbożowych, w tym produktów śniadaniowych dodano zapis „w tym **bezglutenowe**”, a w przypadku mleka i produktów mlecznych- „w tym **bezlaktozowe**”.

6. Wprowadzono możliwość sprzedaży pieczywa oraz pieczywa półcukierniczego i cukierniczego także z **ciasta głębokomrozonego**.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Asortyment – najważniejsze zmiany

W znowelizowanym rozporządzeniu:

7. Zapis dotyczący suszonych warzyw, owoców, orzechów i nasion uzupełniono o informację „środki spożywcze z nich wytworzone”. Można do nich zaliczyć np. batony z suszonych owoców, orzechów z dodatkiem zbożowym, pod warunkiem, że nie zawierają dodatku cukrów, substancji słodzących określonych w rozporządzeniu(WE) nr 1333/2008 oraz dodatku soli.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Kontrole automatów na przykładzie Zespołu Szkolno- Przedszkolnego z terenu Rzeszowa

Na terenie placówki oświatowej
znajdywały się:

- sklepik szkolny (kontrola nie wykazała
nieprawidłowości)
- 3 automaty vendingowe z przekąskami.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

1. Przeprowadzono kontrolę Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w trakcie której:

- ustalano do kogo należą automaty vendingowe ustawione na terenie szkoły na podstawie umowy najmu
- w obecności dyrektora dokonano dokumentacji fotograficznej automatów
- zakupiono 1 wybrany produkt, który w ocenie kontrolujących, mógł budzić zastrzeżenie: paluszki z Małego Beskidu z solą.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

2. Na podstawie dokumentacji fotograficznej oraz danych dostępnych na stronach internetowych producentów środków spożywczych sporządzono protokół kontroli sanitarnej.

W protokole wymieniono wszystkie produkty znajdujące się w automatach, uwzględniając informację o wartości odżywczej.

Automat I – 18 produktów - 5 nie spełniało wymogów rozporządzenia MZ z dnia 26 lipca 2016 r.

Automat II – 17 produktów – 2 produkty nie spełniały wymogów wymogów rozporządzenia MZ z dnia 26 lipca 2016 r.

Automat III – 21 produktów – 4 środki spożywcze nie spełniały wymogów wymogów rozporządzenia MZ z dnia 26 lipca 2016 r.

Produkt zakupiony nie spełniał wymogów rozporządzenia – etykietę dołączono do protokołu jako załącznik.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Następnie wezwano osobę odpowiedzialną za automaty celem omówienia kontroli oraz podpisania protokołu.

W trakcie omawiania kontroli zobowiązywano prowadzącego działalność do wycofania z obrotu z terenu szkoły produktów spożywczych niewskazanych do spożycia przez dzieci i niespełniających wymagań ww. rozporządzenia oraz poinformowano prowadzącego działalność o konsekwencjach prawnych niestosowania się do rozporządzenia MZ z dnia 26.07.2016 r.

Powyższe odnotowywano w protokole.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Kolejno wystawiano decyzję administracyjną nakazującą:

„zapewnienie by środki spożywcze sprzedawane przy użyciu automatu do sprzedaży samoobsługowej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Rzeszowie spełniały wymogi przepisów prawnych określających grupy środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz nie zawierały:

- a/ więcej niż 15 g cukru na 100 g produktu gotowego do spożycia,
- b/ więcej niż 10 g tłuszczu w 100 g produktu gotowego do spożycia,
- c/ więcej niż 1 g soli w 100 g produktu gotowego do spożycia”

NIE WYSTAWIANO DECYZJI NAKAZUJĄCEJ WYCOFANIE Z OBROTU PRODUKTÓW NIEZGODNYCH Z ROZPORZĄDZENIEM „SKLEPIKOWYM” – przedsiębiorca dobrowolnie natychmiastowo wycofał z obrotu środki spożywcze niedozwolone do sprzedaży w jednostkach systemu oświaty.

Do powyższej sprawy sporządzano również wniosek o ukaranie do PPWIS na podstawie art. 103 ust. 1 punkt 8 oraz art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 25.08.2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Uprawienie dyrektora szkoły

Dyrektor szkoły może zgodnie z art. 52c punkt 5 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia rozwiązać bez okresu wypowiedzenia umowę z podmiotem prowadzącym sprzedaż produktów spożywczych wykraczających poza ww. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 lutego 2026 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

NIK

W 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli prowadziła kontrolę pt. „Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.”

Kontrolą objęto wybrane jednostki systemu oświaty na terenie województwa. Działania powyższe wykazały m.in., że na terenie tych placówek, w tym z terenu miasta Rzeszowa **NIE BYŁY SPRZEDAWANE W JEDNOSTACH SYSTEMU OŚWIATY NAPOJE ENERGETYZUJĄCE**, ale wprowadzane były do obrotu produkty niespełniające wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty (...).

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

NIK

W związku z tym NIK zlecił dodatkowo Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Rzeszowie przeprowadzenie kontroli doraźnych w sześciu obiektach: 3 szkołach podstawowych oraz 3 liceach ogólnokształcących.

Ustalono, że na terenie tych obiektów znajdowało się w sumie: 5 sklepików szkolnych, 10 automatów z przekąskami i 2 automaty z napojami gorącymi. Kontrolą objęto wszystkie punkty.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

NIK -podsumowanie

Do kontroli doraźnej wyznaczono 6 jednostek systemu oświaty.

Pod kątem rozporządzenia MZ z dnia 26 lipca 2016 r. skontrolowano 5 sklepików i 12 automatów vendingowych w tych jednostkach.

W obiektach, które zostały wytypowane do kontroli doraźnej **nie stwierdzono w obrocie napojów energetyzujących.**

TYLKO JEDEN SKLEPIK SPOŚRÓD SKONTROLOWANYCH SPEŁNIAŁ WYMOGI WW. ROZPORZĄDZENIA

Przeprowadzono 5 kontroli sanitarnych w zakładach wprowadzających do obrotu napoje energetyzujące (**poza jednostkami systemu oświaty**).

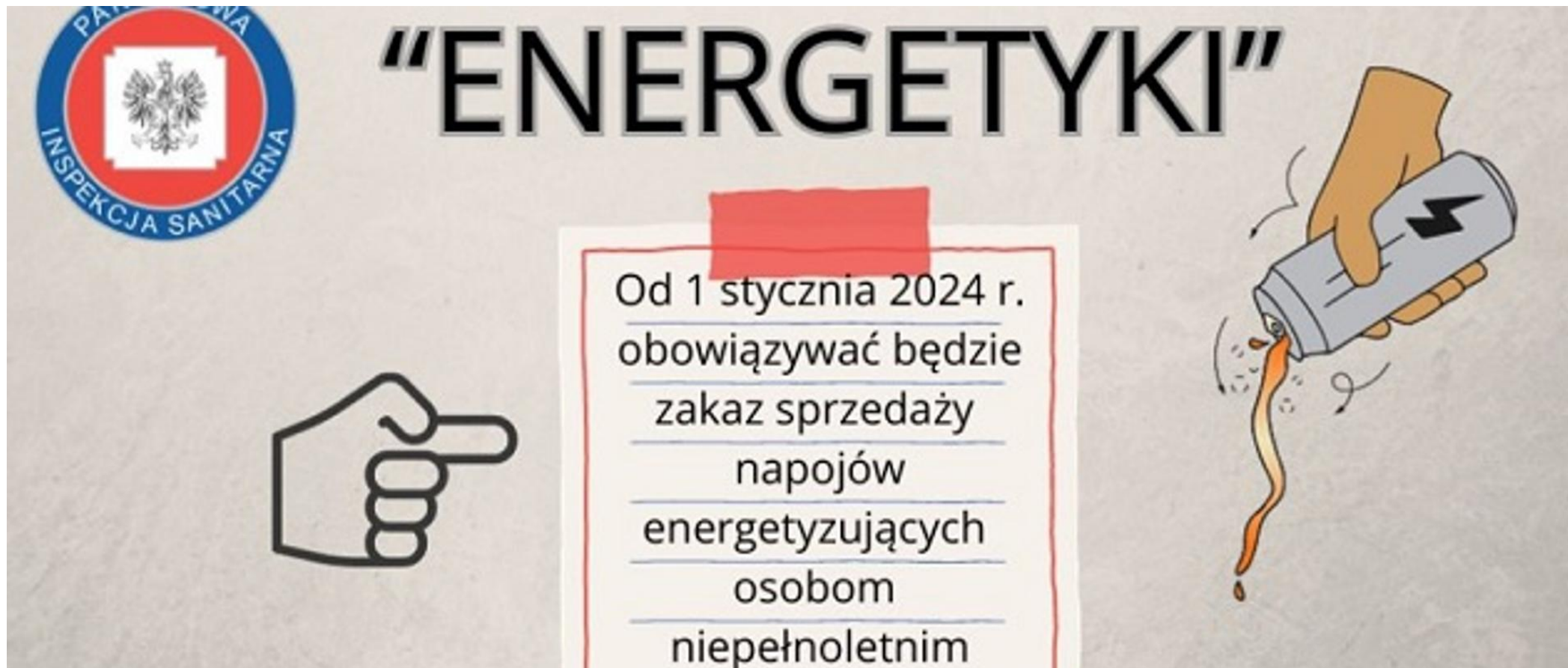
Oceniono znakowanie 25 opakowań różnego rodzaju napojów – nieprawidłowości nie stwierdzono.

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

NIK

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

Dziękuję za
uwagę

CHRONIMY ZDROWIE
Z MYŚLĄ O PRZYSZŁOŚCI

